

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЧОРНОШТАН ЄВГЕНІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

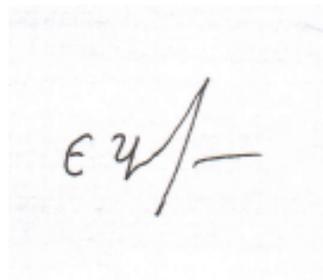
УДК 378:147.364: 091.3:364-051

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ
ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

A square box containing a handwritten signature in black ink. The signature appears to be 'Є.В. Чорноштан'.

Рівне – 2026

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Приватному акціонерному товаристві «Вищий навчальний заклад “Міжрегіональна Академія управління персоналом”».

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
ШЕВЧЕНКО Галина Павлівна,
Науково-дослідний інститут духовного
розвитку людини Східноукраїнського
національного університету імені
Володимира Даля, директор.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
КОЛЯДА Наталя Миколаївна,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини, завідувач
кафедри соціальної педагогіки та соціальної
роботи;
кандидат педагогічних наук, доцент
КОЛЯДЕНКО Світлана Миколаївна,
Житомирський державний університет імені
Івана Франка, доцент кафедри соціальних
технологій.

Захист відбудеться «14» квітня 2026 р. о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 47.053.01 в Рівненському державному гуманітарному університеті за адресою: 33000, м. Рівне, вул. Степана Бандери, 12.

Із дисертацією можна ознайомитися на офіційному сайті (<https://www.rshu.edu.ua>) та в бібліотеці Рівненського державного гуманітарного університету (33028, м. Рівне, вул. Пластова, 31).

Автореферат розісланий «13» березня 2026 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

О. А. Гудовсек

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасні трансформації соціального простору, зумовлені глобальними викликами, посиленням соціальних ризиків, зростанням масштабів вразливих груп населення та реформуванням соціальної політики в Україні, змінюють контури вищої освіти (Г. Шевченко, Т. Антоненко, М. Безугла та ін.). Підготовка майбутніх фахівців, зокрема соціальних працівників, потребує формування широкого спектра знань і компетентностей, що забезпечать їхню конкурентоспроможність за умов динамічних суспільних змін (Н. Коляда, Н. Левченко та ін.). Адже фахівці із соціальної роботи змушені працювати з різними категоріями населення, розв'язувати міждисциплінарні проблеми й налагоджувати ефективну взаємодію з представниками суміжних професій. Нині соціальна робота позиціонується як широка сфера надання послуг щодо соціального захисту, ресоціалізації, психологічної та соціальної адаптації (В. Бенера, С. Коляденко, Ж. Шевченко та ін.). Це зумовлено, зокрема, і російсько-українською війною, яка спричинила значні трансформації соціального устрою суспільства. Особливої актуальності набуває професійна підготовка майбутніх соціальних працівників, здатних ефективно діяти в ситуаціях соціальної нестабільності, криз і воєнних викликів. Водночас відбувається інституалізація соціальної роботи як професійної діяльності. У зв'язку із цим зростає потреба в соціальних працівниках, які володіють широким професійним світоглядом, здатні досліджувати явища соціальної дійсності й застосовувати інтегративні знання в професійній практиці.

Контекст соціальної реальності диктує необхідність удосконалення якості професійної підготовки майбутніх соціальних працівників відповідно до вимог не лише національної системи вищої освіти, але й чинних міжнародних стандартів навчання фахівців соціальної сфери, зміст яких орієнтований на фундаментальність знань, умінь і навичок здобувачів. Нормативно-правове забезпечення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників визначається низкою державних і міжнародних документів, серед яких Закон України «Про вищу освіту», Стандарт вищої освіти за спеціальністю 231 «Соціальна робота», Національна рамка кваліфікацій, а також рекомендації Міжнародної федерації соціальних працівників (IFSW) та Міжнародної асоціації шкіл соціальної роботи (IASSW). У науковому дискурсі фундаментальна професійна підготовка майбутніх соціальних працівників розглядається крізь призму формування метакомпетентностей, розвитку м'яких навичок, професійного мислення, інтегративних знань і здатності до науково-дослідницької діяльності. Зміни соціальної реальності зумовлюють активізацію наукових пошуків, спрямованих на вивчення різних аспектів удосконалення професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти. Із цією метою дослідники аналізують прогресивний зарубіжний досвід (Г. Вошколуп, Л. Романовська, Н. Шура та ін.), зокрема США (О. Бартош, Л. Клос та ін.), Франції (Н. Голова), Польщі (С. Кубіцький), Канади (С. Ставкова), щодо навчання майбутніх соціальних працівників у вищій школі.

Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, її зміст, структура та особливості організації освітнього

процесу в закладах вищої освіти всебічно висвітлено в працях А. Заблоцького, А. Капської, О. Карпенко, М. Лукашевича, І. Миговича, В. Поліщук, І. Савельчук, Т. Семигіної, Л. Тюпті та ін. Питання формування професійної компетентності майбутніх соціальних працівників є предметом аналізу в науковому доробку С. Чернети. Значний масив студій присвячено розвитку професійно значущих якостей особистості (М. Васильєва, Н. Клименюк, О. Патинок та ін.); формуванню професійної культури (Т. Браніцька, А. Заблоцький та ін.); соціально-реабілітаційної компетенції (І. Олійник), готовності майбутніх соціальних працівників до роботи з молодими сім'ями (Г. Михайлишин, О. Довга), у багатонаціональному середовищі (Ю. Рябова). Окремі аспекти становлення соціальної роботи як професійної діяльності та галузі наукового знання вивчали зарубіжні автори (Л. Ачер-Кун (L. Archer-Kuhn), С. Беслей (S. Beesley), Б. МакКонел (B. McConnell) та ін.).

Наукові пошуки сучасних дослідників спрямовано на обґрунтування дієвих дидактичних, педагогічних, організаційних чинників професійної підготовки майбутніх соціальних працівників (Г. Попович); виокремлення засад інтеграції теоретичної та практичних складників підготовки (О. Дубасенюк, М. Коломієць, О. Ольхович, Ю. Ткач та ін.); використання інноваційних і цифрових технологій у професійній освіті (С. Кубіцький). Фундаменталізацію освіти як чинник підвищення якості професійної підготовки, формування цілісного наукового світогляду та методологічної культури майбутнього соціального працівника розкрито в напрацюваннях Л. Ребухи. Особливу увагу автори спрямовують на впровадження праксеологічного (В. Савіцька), акмеологічного (І. Боднарук), інтегративного (В. Сторож), аксіологічного (Т. Тюльпа) підходів у підготовку майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти, що дає змогу формувати готовність до професійної діяльності в умовах динамічних змін соціальної сфери. Різноманітні питання підвищення якості вищої освіти висвітлено в працях О. Сергєєва, Ю. Панфілова, О. Пономарьова, О. Теплицького, Я. Фруктової та ін. Однак проблема забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти дотепер не була предметом цілісного комплексного педагогічного дослідження.

Водночас аналіз практики професійної освіти майбутніх соціальних працівників у вищій школі засвідчує наявність низки *суперечностей*, зокрема між:

- соціальним запитом суспільства на фахівця із широким спектром професійних компетентностей у сфері соціальної роботи і обмеженістю засобів фундаменталізації освіти в межах чинних навчальних програм;

- необхідністю використання інтегративного потенціалу змісту професійної підготовки майбутніх соціальних працівників задля формування міждисциплінарних знань здобувачів і переважанням традиційного підходу до навчання;

- важливістю практико-зорієнтованості навчання як основи для вияву фундаментальних знань, умінь і навичок майбутніх соціальних працівників і недостатнім навчально-методичним забезпеченням її реалізації у змісті дисциплін професійної компоненти.

Актуальність, наукове й практичне значення порушеної проблеми, недостатній рівень її теоретичної й методичної розробленості, а також потреба в подоланні окреслених суперечностей зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Організаційно-педагогічні умови забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад “Міжрегіональна Академія управління персоналом”» «Соціально-психологічний супровід збереження психічного здоров'я особистості в умовах трансформації суспільства» (реєстраційний номер 0122U201363). Тему дисертації затверджено вченою радою Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад “Міжрегіональна Академія управління персоналом”» (протокол № 8 від 30 вересня 2015 року).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови і модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти України.

Для реалізації мети дослідження сформовані такі **завдання**:

1. Обґрунтувати теоретичні засади забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти.
2. Конкретизувати структуру готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності.
3. Визначити та науково обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, що забезпечують фундаментальну професійну підготовку майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти України, та розробити модель такого процесу.
4. Експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічних умов і моделі забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка соціальних працівників у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови і модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти України.

Методи дослідження. У межах дослідження застосовано комплекс методів, що забезпечують цілісність, глибину й наукову обґрунтованість аналізу процесу забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників: *теоретичних* – аналіз, синтез, узагальнення, систематизація та класифікації наукових джерел, які дали змогу з'ясувати сутність і структуру поняття «фундаментальна професійна підготовка»; моделювання, за допомогою якого розроблено авторську модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників; *емпіричних* – діагностичні

(анкетування, тестування, спостереження, інтерв'ювання, опитування) та прогностичні методи (експертне оцінювання, шкалування, ранжування) – для проведення багатовимірної діагностики рівнів сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності; *статистичних* – для перевірки достовірності експериментальних даних, коефіцієнт рангової кореляції Спірмена, параметричні методи статистичного порівняння вибірок (t-критерій Стьюдента).

Наукова новизна здобутих результатів полягає в тому, що:

уперше:

– сформовано та науково обґрунтовано організаційно-педагогічні умови забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників, що включають: міждисциплінарну інтеграцію змісту освіти; методичне забезпечення та супровід викладачів під час реалізації експериментальних педагогічних впливів; упровадження інноваційних методів і технологій навчання; організацію самостійної дослідницької роботи здобувачів; створення мотиваційно-ціннісного освітнього середовища;

– розроблено авторську модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти, що структурована за певними блоками, кожен з яких виконує функцію в напрямі досягнення генеральної мети; спроектована модель містить концептуальний (окреслює теоретичні та концептуальні засади досліджуваного процесу), змістовний (охоплює комплекс організаційно-педагогічних умов, які визначають зміст, логіку та механізми реалізації освітнього процесу), методичний (відображає систему інструментів, засобів і технологій, за допомогою яких реалізуються організаційно-педагогічні умови), результативний (визначені критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності) блоки;

уточнено:

– сутність і структуру поняття «фундаментальна професійна підготовка» у контексті соціальної роботи як інтегративного процесу формування базових наукових знань, професійних метацінностей і ціннісних орієнтацій, необхідних для діяльності за умов соціальних трансформацій;

– змістовне наповнення категорій «готовність майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності», «організаційно-педагогічні умови забезпечення фундаментальної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти»;

удосконалено:

– компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивно-регулятивний), критерії (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-розвивальний), показники (стійка навчальна мотивація; усвідомлення значущості фундаментальних знань; наявність професійних цінностей та ідеалів; орієнтація на особистісний і професійний розвиток, обсяг і системність знань з фундаментальних дисциплін; розуміння міждисциплінарних зв'язків; володіння науковою термінологією; здатність до критичного аналізу та узагальнень, уміння застосовувати знання в практичній діяльності; здатність до

ухвалення рішень; володіння методами соціальної роботи; творчість і здатність генерувати нові підходи; участь у науково-дослідницькій діяльності; навички самостійної роботи з літературою; здатність до рефлексії та самокорекції; орієнтація на неперервну освіту) та рівні (високий, достатній, середній і низький) сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності;

подальшого розвитку набули:

– підходи до проектування освітнього середовища підготовки соціальних працівників у контексті фундаменталізації, міждисциплінарної інтеграції та суб'єктно орієнтованого навчання;

– ідеї системного забезпечення освітнього процесу організаційно-педагогічними умовами, що діють у взаємозв'язку та створюють цілісну систему фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти.

Практичне значення здобутих результатів полягає в: можливості безпосереднього використання запропонованої авторської моделі забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників в освітньому процесі закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців соціальної сфери; розробці тематичного плану роботи наукового гуртка «Соціальна майстерня» для здобувачів спеціальності «Соціальна робота»; використанні матеріалів для проведення методичних лекцій для викладачів ЗВО; наповненні змісту робочих програм курсів «Методи соціальної роботи», «Менеджмент соціальної роботи», «Соціальне партнерство», «Соціальна робота з різними групами клієнтів» інваріантними інформаційними масивами, що стосуються принципів, теорій і практик здійснення соціальної роботи; розробці критеріально-оцінного інструментарію, що дає змогу визначити стан сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності як результат фундаментальної підготовки.

Результати дослідження можуть слугувати основою для організації освітнього середовища, що сприяє фундаменталізації професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. Зміст і результати наукового дослідження можуть використовуватися здобувачами, аспірантами, викладачами закладів вищої освіти, соціальними працівниками та соціальними педагогами. Матеріали дослідження є цінними для написання підручників, посібників, монографій, магістерських і бакалаврських робіт; для оновлення обраного аспекту освітньої дійсності в закладах вищої освіти України.

Упровадження результатів дослідження. Основні висновки й практичні рекомендації, викладені в дослідженні, упроваджено в освітній процес таких закладів вищої освіти та практичну діяльність установ соціальної сфери і громадських організацій: Громадської організації «Міжнародна професійна асоціація освітнього і наукового консалтингу» (довідка № 3-1 від 03.02.2026 р.); Львівського університету бізнесу та права (довідка № 56 від 04.02.2026 р.); Служби у справах дітей та сім'ї Яготинської міської ради (довідка № 01-22/438 від 18.07.2025 р.); Придніпровського інституту ПрАТ «ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”» (довідка № 23/111 від 08.08.2025 р.);

Яготинського інституту ПрАТ «ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”» (довідка № 15/143 від 15.09.2025 р.); Університету Григорія Сковороди в Переяславі (довідка № 12/122 від 02.10.2025 р.); Київського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка № 016/229 від 29.12.2025 р.).

Особистий внесок здобувача: у [1] дисертантом здійснено теоретичне обґрунтування чинників комунікативної підготовки майбутніх соціальних працівників; у [18] здобувачем розроблено концептуальні підходи до соціальної адаптації дітей, які пережили бойові дії, що стало емпіричною основою для розробки навчально-методичних матеріалів, що стосуються підготовки майбутніх фахівців до роботи з різними категоріями клієнтів соціальних служб.

Апробація результатів дослідження здійснювалася за безпосередньою участю автора в експериментальній роботі, а також шляхом публікації матеріалів дослідження й оприлюднення його результатів на конференціях. Основні положення та результати дисертаційного дослідження апробовано на науково-практичних конференціях

міжнародного рівня: «Наука, освіта, технології, інновації: тенденції, виклики, перспективи» (Полтава, 2021 р.); «Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика» (Одеса, 28–29 липня 2023 р.); «Міжнародні наукові дослідження: інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку» (Київ, 26–27 квітня 2024 р.); «Модернізація та інноваційні наукові дослідження» (Київ, 30–31 січня та 27–28 лютого 2025 р.); «Еволюція освітніх та наукових стратегій у Центральній та Східній Європі: традиції, інновації, практика» (Київ, 26–27 червня; Одеса, 30–31 липня 2025 р.);

усеукраїнського рівня: «Формування професіоналізму фахівця: виклики сьогодення» (Київ, 2024 р.); «Україна на порозі членства в ЄС: правові виклики та перспективи. До 31-ї річниці заснування Європейського Союзу» (Київ, 1 листопада 2024 р.).

Результати дослідження обговорено на засіданнях кафедр закладів вищої освіти, що брали участь у педагогічному експерименті, та під час щорічних звітних наукових конференцій викладачів, співробітників і здобувачів освіти Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад “Міжрегіональна Академія управління персоналом”», де уточнено педагогічні й організаційні аспекти реалізації моделі фундаментальної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти.

Публікації. Зміст роботи представлено у 18 публікаціях автора, де 6 відображають основні наукові результати (5 – публікацій у виданнях України, які включені до фахових видань, та 1 – міжнародна публікація країн ЄС), 9 публікацій апробаційного характеру, 3 додатково відображають результати дисертації.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми та вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи наукового дослідження; розкрито наукову новизну й практичне значення здобутих результатів; подано інформацію про апробацію, особистий внесок, упровадження та опублікування результатів дослідження; вказано відомості про структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі «Теоретичні засади фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у системі вищої освіти»** розглянуто сутність і структуру поняття «фундаментальна професійна підготовка» у контексті сучасної парадигми професійної освіти; конкретизовано теоретичні засади дослідження; здійснено аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки соціальних працівників у контексті фундаменталізації фахової освіти.

Вивчення та узагальнення наукової літератури засвідчило, що поняття «фундаментальна професійна підготовка» сформувалося еволюційно, відображаючи трансформацію освітніх орієнтирів від вузькоспеціалізованої прикладної підготовки до розширеного комплексу базових знань, що забезпечують інтеграцію теорії та практики в професійній діяльності. Встановлено, що розвиток трактування сутності категорії «фундаментальна професійна підготовка» перебуває у взаємозв'язку з етапами становлення та розвитку системи підготовки майбутніх соціальних працівників.

Підсумовано, що фундаментальна професійна підготовка майбутніх соціальних працівників відображається в сукупності взаємопов'язаних контекстів професійної діяльності, які інтегруються в змісті навчальних планів підготовки здобувачів спеціальності «Соціальна робота». Виокремлено загальнокультурний, загальнонауковий, професійно-теоретичний, дослідницько-методологічний, інформаційно-технологічний і соціально-психологічний (загальнопедагогічний) контексти, кожен з яких забезпечує формування відповідних складників готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх соціальних працівників дав змогу з'ясувати, що незалежно від національної специфіки освітніх систем фундаменталізація виступає не ізольованою характеристикою змісту освіти, а інтегративним принципом, який забезпечує глибину теоретичної підготовки, міждисциплінарність, розвиток методологічного мислення та здатність до перенесення знань у нові соціальні контексти. З'ясовано, що англосаксонська (США, Канада, Велика Британія) модель фундаменталізації підготовки майбутніх соціальних працівників характеризується високим рівнем практико-орієнтованості, чіткою компетентнісною структурою та інституціоналізованими механізмами забезпечення якості через акредитаційні стандарти й професійну сертифікацію. Водночас континентальна традиція (Німеччина, Польща, Франція, Україна) зберігає виражену академічну фундаментальність, що ґрунтується на глибокій гуманітарній і соціально-науковій базі, проте демонструє поступове посилення практичного компонента та інтеграцію компетентнісного підходу.

У другому розділі «**Організаційно-методичні засади забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти**» схарактеризовано складники готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності; виявлено стан готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності; визначено та обґрунтовано організаційно-педагогічні умови забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти; розроблено модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти.

На основі аналізу джерел, що стосуються складників готовності до професійної діяльності як цілісного феномена, а також урахування ідей фундаменталізації професійної підготовки, апелювання до чинних освітніх стандартів і вимог до якості навчання здобувачів спеціальності «Соціальна робота» конкретизовано сутність і зміст *компонентів* готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності, визначено *критерії* та їх *показники за чотирма рівнями*: високим, достатнім, середній і низьким.

На підставі результатів констатувального етапу експерименту здійснено припущення про необхідність виокремлення, обґрунтування та реалізації організаційно-педагогічних умов забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти. Із цією метою учасників експерименту розподілено на контрольні та експериментальні групи. Здобуті емпіричні результати свідчать про те, що на констатувальному етапі рівень сформованості компонентів готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності (ціннісно-мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивно-розвивального) у контрольних та експериментальних групах перебував у межах статистичної однорідності ($p > 0,05$), що забезпечило наукову достовірність подальших порівнянь. Виявлено домінування середнього та низького рівнів сформованості за більшістю показників, що відображає обмежений розвиток практичних умінь, аксіологічних орієнтацій і рефлексивної компетентності здобувачів. Застосування t-критерію Стьюдента підтвердило відсутність статистично значущих розбіжностей між групами, що засвідчує методологічну коректність експериментального дизайну.

Виокремлено та обґрунтовано зміст і методичне наповнення організаційно-педагогічних умов забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти, до яких віднесено: оновлення та інтеграція змісту освіти на міждисциплінарній основі; методичне забезпечення та супровід викладачів під час реалізації експериментальних педагогічних впливів; упровадження інноваційних технологій і методів навчання; організація самостійної та дослідницької діяльності здобувачів; створення мотиваційно-ціннісного освітнього середовища.

Обґрунтовано й розроблено модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти (рис. 1), що складається із чотирьох взаємопов'язаних блоків:

– концептуальний блок акумулює мету (забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників), визначає

засади її реалізації та інтегрує провідні принципи і підходи, що забезпечують теоретичну обґрунтованість, внутрішню узгодженість і цілеспрямованість освітнього процесу;

– змістовий блок охоплює організаційно-педагогічні умови забезпечення фундаментальної підготовки, визначає логіку, структуру й механізми реалізації освітнього процесу та сприяє його системності й цілісності;

– методичний блок, до якого входять методи (аналіз професійних ситуацій, метод проєктів, навчальні тренінги, дискусії, рольові та ділові ігри), форми організації освітнього процесу (групове тестування, індивідуальні інтерв'ю,

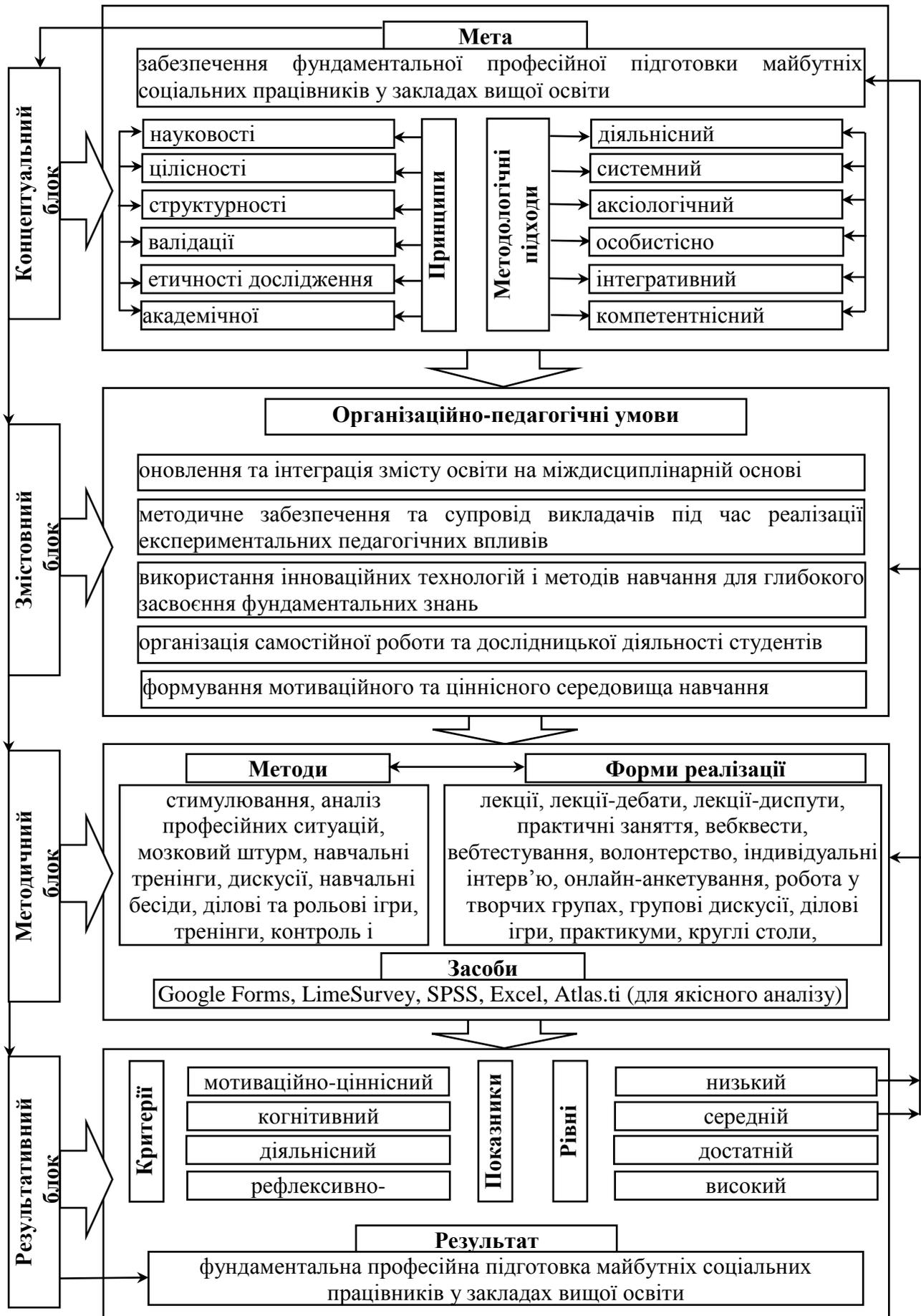

Рис. 1. Модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти

онлайн-атестації, інтерактивні заняття), засоби (навчально-методичні матеріали, цифрові ресурси, програмне забезпечення, інструменти збору й аналізу даних – Google Forms, LimeSurvey, SPSS, Excel, Atlas.ti), що забезпечують практичну реалізацію концептуальних і змістових орієнтирів та інтеграцію інноваційних освітніх технологій у професійну підготовку майбутніх соціальних працівників;

– результативний блок містить критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивно-розвивальний), показники та рівні (низький, середній, достатній, високий) сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності, а також забезпечує функцію зворотного зв'язку, діагностику ефективності реалізації моделі та прогнозування подальших траєкторій професійного розвитку.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов і моделі забезпечення фундаментальної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти» розкрито етапи організації дослідження та методик проведення дослідницько-експериментальної роботи, відображено аналіз її результатів.

Структурна логіка експерименту охоплювала чотири взаємозумовлені етапи: проблемно-пошуковий, констатувальний, формувальний і діагностично-результативний. Кожному етапу притаманні певні дослідницькі кроки, які реалізовувались у напрямі досягнення запланованої мети. Педагогічний експеримент розгортався в кілька послідовних етапів. На констатувальному етапі експериментального дослідження (кінець 2023 н. р.) на базі п'яти закладів вищої освіти України проаналізовано вхідний рівень сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. У дослідженні взяли участь 366 здобувачів спеціальності «Соціальна робота», які були поділені на контрольну (n=182) та експериментальну (n=184) групи. У межах формувального етапу педагогічного експерименту, що охоплював два навчальні роки (2023–2025 н. р.), здобувачі спеціальності «Соціальна робота» вивчали курси «Методи соціальної роботи», «Менеджмент соціальної роботи», «Соціальне партнерство», «Соціальна робота з різними групами клієнтів», згідно із запропонованими педагогічними впливами на основі використання авторського навчально-методичного забезпечення.

Для емпіричного підтвердження ефективності методики реалізації організаційно-педагогічних умов і моделі забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти проведено підсумкові діагностичні зрізи.

Це дало змогу встановити відмінності в стані сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності в ЕГ та КГ після формувального етапу дослідження (табл. 1). Зокрема, середній показник за ціннісно-мотиваційним критерієм у ЕГ становить 71,12 % (приріст +26,22 %), за когнітивним – 75% (+28,7 %), за діяльнісним – 75,41 % (+31,12 %), за рефлексивно-розвивальним – 64,45 % (+24,05 %), що істотно перевищує відповідні показники КГ.

Узагальнені результати сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності наприкінці формувального етапу дослідження

Структурні компоненти	ЕГ		КГ	
	<i>K_{сфор}</i> %	Показник приросту, % (II точка контролю)	<i>K_{сфор}</i> %	Показник приросту, % (II точка контролю)
Ціннісно-мотиваційний критерій				
Мотиви (внутрішня мотивація до професійної діяльності)	71,4	28,5	55,6	17,8
Професійна спрямованість (усвідомлення соціальної місії професії)	68,8	32,4	56,3	25,8
Емоційне залучення (емоційна ідентифікація з професією)	71,2	20,1	58,2	12,8
Ціннісні орієнтації (гуманістичні, етичні, соціально-відповідальні позиції)	73,1	23,9	64,8	22,2
Середнє значення	71,12	26,22	58,72	19,65
Когнітивний критерій				
Знання з основ соціальної роботи	74,2	23,2	60,8	14,2
Спеціально-професійні знання (технології та практичні методи соціальної роботи)	75,8	34,2	54,8	18,7
Середнє значення	75	28,7	57,8	16,45
Діяльнісний критерій				
Загальнопрофесійні вміння	73,2	19,8	61,5	14,2
Організаційно-комунікативні навички	76,4	38,2	58,2	24,6
Аналітико-проектувальні вміння	75,1	34,1	59,5	27,3
Самостійність у професійній діяльності	76,9	32,4	60,3	22,8
Середнє значення	75,41	31,12	59,87	22,22
Рефлексивно-розвивальний критерій				
Самооцінка професійних якостей	64,8	21,3	54,8	17,2
Прагнення до саморозвитку	63,2	23,6	52,7	17,8
Усвідомлення професійного образу	58,2	22,9	48,9	18,2
Розуміння наслідків соціальної діяльності	71,6	28,4	57,1	19,6
Середнє значення	64,45	24,05	53,37	18,2

Проведені діагностичні заходи засвідчили позитивну динаміку розвитку всіх структурних компонентів досліджуваної готовності в експериментальній групі

(порівняно з контрольною) за всіма критеріями (ціннісно-мотиваційним, когнітивним, діяльним і рефлексивно-розвивальним). Отже, виявлені зміни в рівнях сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності мають не випадковий характер і зумовлені реалізацією визначених організаційно-педагогічних умов та авторської моделі забезпечення фундаментальної професійної підготовки в закладах вищої освіти, що підтверджує їх ефективність і доцільність упровадження в освітній процес.

ВИСНОВКИ

Теоретичний аналіз порушеної наукової проблеми й здобуті результати експериментально-дослідницької роботи дали підстави для формулювання висновків.

1. Теоретичні засади дослідження фундаментальної підготовки майбутніх соціальних працівників виокремлено з погляду врахування умов фахової діяльності, що розгортається нині на тлі трансформації соціальної сфери та ускладнення характеру соціальних викликів. Першу групу теоретичних засад охоплює категорійно-дефінітивне поле дослідження, яке відображається у змісті низки термінів, серед яких: «соціальна робота», «професійна діяльність соціальних працівників», «фундаменталізація», «фундаментальна освіта», «фундаментальна професійна освіта», «фундаментальна професійна підготовка майбутніх соціальних працівників». Витлумачення базового поняття – «соціальний працівник», яке визначає стратегічні орієнтири професійної підготовки в межах авторського дослідження, спрямувало до конкретизації сутності і структури поняття «фундаментальна професійна підготовка майбутніх соціальних працівників». Зміст окреслених категорій пояснювали з точки зору компетентнісної парадигми, яка орієнтується на інтеграцію гуманістичних, компетентнісних і інноваційних підходів.

У процесі дослідження підсумовано, що ключовими характеристиками фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників визначено інваріантність змістовного наповнення, інтегративність пропонованих інформаційних масивів, практико-зорієнтована насиченість, варіативність форм навчання, широку палітру засобів і методів організації освітньої діяльності здобувачів, дослідницьку спрямованість підготовки, системність і цілісність змісту освіти, які визначають її відмінність від спеціалізованої освіти та зумовлюють її довготривалу ефективність. Сформульовано авторське визначення поняття «фундаментальна професійна підготовка» як інтегративного складника системи професійної освіти, що передбачає цілеспрямоване засвоєння системи базових, загальнонаукових, світоглядних і методологічних знань, розвиток універсальних когнітивних умінь, рефлексивного мислення, здатності до самонавчання, міждисциплінарної мобільності та інноваційної діяльності.

Друга група теоретичних засад відображає ключові засадничі положення *особистісно орієнтованого, компетентнісного, аксіологічного, інтегративного та діяльнісного підходів*. Їх виокремлення зумовлене необхідністю забезпечення цілісного поєднання світоглядних, ціннісних, змістових і практичних складників фундаментальної професійної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи.

Окреслені підходи визначають логіку проєктування освітнього процесу, відбір змісту навчання та добір педагогічних технологій у межах авторського дослідження.

2. Конкретизовано сутність і зміст *компонентів* готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності (мотиваційного, когнітивного, діяльнісного та рефлексивно-регулятивного), визначено *критерії* (ціннісно-мотиваційний (особистісне ставлення здобувача до фундаментальної підготовки, внутрішня мотивація до навчання, пізнавальний інтерес); когнітивний (обсяг, системність і глибину засвоєних здобувачем фундаментальних знань у межах дисциплін загальнонаукової та професійної підготовки); діяльнісний (здатність здобувача трансформувати фундаментальні знання в практичну площину, використовуючи їх для розв'язання професійних завдань); рефлексивно-розвивальний (спрямованість майбутніх соціальних працівників до самоосвіти, самовдосконалення і неперервного оновлення знань упродовж професійного життя)) та їх *показники за чотирма рівнями*: високим, достатнім, середній і низьким. Запропонована система рівнів – низький, середній, достатній і високий – забезпечує можливість диференційованої оцінки рівня сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. Вона уможливорює встановлювати вихідний стан здобувачів, відстежувати поступові зміни в їхніх знаннях, мотивації, професійних уміннях і рефлексивних здібностях, а також визначати напрями цілеспрямованих педагогічних впливів.

3. Визначено та науково обґрунтовано організаційно-педагогічні умови, що забезпечують фундаменталізацію професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти України: оновлення та інтеграція змісту освіти на міждисциплінарній основі; методичне забезпечення та супровід викладачів під час реалізації експериментальних педагогічних впливів; упровадження інноваційних педагогічних технологій та інтерактивних методів навчання; організація самостійної й дослідницької діяльності здобувачів; формування мотиваційного й ціннісного освітнього середовища. Доведено, що кожна з визначених умов має власне функціональне навантаження, однак ефективність забезпечується лише за їх системної взаємодії, коли інтеграція змістового, методичного, технологічного й ціннісного компонентів створює цілісну освітню систему. Комплексне забезпечення організаційно-педагогічних умов є необхідною і достатньою передумовою для формування готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності.

Розроблено модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти, яка постає як науково обґрунтована цілісна система, що інтегрує концептуальні, змістові, методичні та результативні компоненти. Її сутність полягає у відтворенні закономірностей і логіки освітнього процесу, спрямованого на формування глибоких базових знань, професійних цінностей, універсальних компетентностей і здатності до критичного осмислення соціальної реальності.

4. Експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови і модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти України. Із цією метою було проведено

педагогічний експеримент, який розгортався в кілька послідовних етапів. На констатувальному етапі експериментального дослідження (кінець 2023 н.р.) на базі п'яти закладів вищої освіти України проаналізовано вхідний рівень сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. У дослідженні взяли участь 366 здобувачів спеціальності «Соціальна робота», які були поділені на контрольну ($n=182$) та експериментальну ($n=184$) групи. Результати діагностики когнітивного, діяльнісного, ціннісно-мотиваційного та рефлексивно-розвивального компонентів засвідчили переважно низький і середній рівні сформованості ключових професійних характеристик здобувачів. Застосовані методи статистичного аналізу (t -критерій Стьюдента, коефіцієнти сформованості) підтвердили статистичну однорідність вибірок, що забезпечило валідність подальших етапів педагогічного експерименту. Здобуті емпіричні дані виявили необхідність цілеспрямованого впливу на всі компоненти підготовки, що й стало основою для подальшої реалізації виокремлених організаційно-педагогічних умов і моделі в межах формувального етапу дослідження.

У процесі формувального етапу педагогічного експерименту, що охоплював два навчальні роки (2023–2025 н.р.), здобувачі спеціальності «Соціальна робота» вивчали курси «Методи соціальної роботи», «Менеджмент соціальної роботи», «Соціальне партнерство», «Соціальна робота з різними групами клієнтів» відповідно до запропонованих педагогічних впливів на основі використання авторського навчально-методичного забезпечення. Для емпіричного підтвердження ефективності методики реалізації організаційно-педагогічних умов і моделі забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти проведено підсумкові діагностичні зрізи. Це дало змогу встановити відмінності в стані сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності в ЕГ та КГ після формувального етапу дослідження. Здійснені діагностичні заходи засвідчили позитивну динаміку розвитку всіх структурних компонентів досліджуваної готовності в експериментальній групі, якщо порівнювати з контрольною, за всіма критеріями (ціннісно-мотиваційним, когнітивним, діяльнісним і рефлексивно-розвивальним).

Значущість змін підтверджено статистичним аналізом. Усі емпіричні значення t -критерію Стьюдента перевищували критичне значення ($t_{кр} = 1,967$; $p < 0,05$), що дало підстави прийняти альтернативну гіпотезу H_1 про не випадковість відмінностей. Таким чином, ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов і моделі забезпечення фундаменталізації професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти підтверджена кількісно й статистично, а її реалізація забезпечила достовірне підвищення рівня готовності здобувачів спеціальності «Соціальна робота» до професійної діяльності. Виконане дослідження не претендує на повне розв'язання розглянутої проблеми. Подальші наукові пошуки у вивченні організаційно-педагогічних умов забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників можуть бути продовжені шляхом поглиблення та розширення теоретико-методичних основ підготовки здобувачів у

багаторівневій системі професійної освіти, а також через розробку нових методик інтеграції аудиторної та позааудиторної діяльності для формування професійних компетентностей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дослідження

1. Перхайло Н., Чорноштан Є. Сучасні тенденції комунікативної підготовки майбутніх фахівців із соціальної роботи і соціальних менеджерів. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 8(42). С. 503–510. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-8\(42\)-503-510](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-8(42)-503-510)

2. Чорноштан Є. В. Системна модель фундаментальної професійної підготовки фахівців соціальної роботи у закладах вищої освіти. *Академічні візії*. 2024. № 36. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17647511>

3. Чорноштан Є. В. Організаційно-педагогічні умови забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти. *Академічні візії*. 2024. № 38. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17524583>

4. Чорноштан Є. В. Рекомендації щодо впровадження ефективних програм фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти України на основі зарубіжного досвіду. *Академічні візії*. 2025. № 49. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17524504>

5. Чорноштан Є. В. Методологічні орієнтири формування фундаментальної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. *Вісник науки та освіти* (Серія: Філологія; Педагогіка; Соціологія; Культура і мистецтво; Історія та археологія). 2025. № 10(40). С. 2516–2529. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10\(40\)-2516-2529](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-10(40)-2516-2529).

6. Чорноштан Є. Структурно-функціональна модель фундаментальної підготовки соціальних працівників в умовах трансформації професійної освіти. *Věda a perspektivy*. 2025. № 10(53). С. 151–164. (CZ, Multidisciplinární mezinárodní vědecký magazín). DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-10\(53\)-151-164](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-10(53)-151-164).

Опубліковані праці апробаційного характеру

7. Чорноштан Є. В. Тютюнопаління серед підлітків як соціальна проблема. *Наука, освіта, технології, інновації: тенденції, виклики, перспективи*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 2021 р.). Полтава, 2021. Т. 1. С. 26–27.

8. Чорноштан Є. В. Рівні сформованості фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників професійної освіти. *Модернізація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27–28 січня 2023 р.). Київ, 2023. С. 8–9.

9. Чорноштан Є. В. Критеріальна характеристика формування фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників.

Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика: матеріали VI Міжнар. літнього наук. симпозіуму (м. Одеса, 28–29 липня 2023 р.). 2-е вид., випр. і доп. Запоріжжя : АА Тандем, 2023. С. 25–27.

10. Чорноштан Є. В. Педагогічні умови забезпечення професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти. *Міжнародні наукові дослідження: інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26–27 квітня 2024 р.). Київ, 2024. С. 16–19.

11. Чорноштан Є. В. Особливості соціально-психологічної адаптації молодих фахівців із соціальної роботи. *Формування професіоналізму фахівця: виклики сьогодення*: матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ, 2024. С. 121–125.

12. Чорноштан Є. В. Основи формування фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. *Інноватика в сучасній освіті та науці: теорія, методологія, практика*: матеріали VII Міжнар. літнього наук. симпозіуму (м. Одеса, 26–27 липня 2024 р.). 2-е вид., випр. і доп. Одеса–Запоріжжя: АА Тандем, 2024. С. 15–18.

13. Чорноштан Є. В. Аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки соціальних працівників у контексті фундаменталізації фахової освіти. *Україна на порозі членства в ЄС: правові виклики та перспективи. До 31-ї річниці заснування Європейського Союзу*: матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 1 листопада 2024 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Т. А. Француз-Яковець; Київ. ун-т інтелектуальної власності та права Нац. ун-ту «Одеська юридична академія». Київ: АА Тандем, 2024. С. 40–44.

14. Чорноштан Є. В. Модель фундаментальної підготовки соціальних працівників професійної освіти. *Модернізація та інноваційні наукові дослідження*: зб. доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30–31 січня та 27–28 лютого 2025 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Наук.-навч. центр прикладної інформатики НАН України. 2-е вид., випр. і доп. Київ–Запоріжжя: АА Тандем, 2025. С. 21–23.

15. Чорноштан Є. В. Впровадження програм фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти України. *Еволюція освітніх та наукових стратегій у Центральній та Східній Європі: традиції, інновації, практика*: зб. доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26–27 червня; м. Одеса, 30–31 липня 2025 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Наук.-навч. центр прикладної інформатики НАН України. 2-е вид., випр. і доп. Київ–Одеса–Запоріжжя: АА Тандем, 2025. С. 45–48.

Публікації, які додатково відображають результати дисертації

16. Чорноштан Є. Гендерна дискримінація та соціальна робота в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія*. 2024. № 4 (65). С. 53–58. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2024.4.10>

17. Чорноштан Є. Історія та еволюція української сім'ї: аналіз проблем і шляхів їх вирішення. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління*

персоналом. Психологія. 2025. № 1 (66). С. 127–132.

DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2025.1.19>

18. Черноштан Т., Лиля М., **Черноштан Є.** Соціальна адаптація дітей, які пережили бойові дії. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія.* 2025. С. 138–144.

DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2025.2.21>

АНОТАЦІЇ

Черноштан Є. В. **Організаційно-педагогічні умови забезпечення фундаментальної професійної підготовки соціальних працівників у закладах вищої освіти.** – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2026.

У дисертації запропоновано новий погляд на розв'язання проблеми забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників. Для дослідження сутності та структури категорії «фундаментальна професійна підготовка» докладно вивчено та резюмовано її зміст. Адаптування чинних поглядів до проблематики дослідження дало змогу встановити, що ключовою ознакою фундаментальної підготовки позиціонується орієнтація вищої школи на опанування здобувачами спеціальності «Соціальна робота» глибинними універсальними знаннями та компетентностями, які мають довготривалу цінність і детермінують здатність майбутніх фахівців до трансформації, адаптації та мобільності в нових умовах. Структура фундаментальної підготовки включає загальнокультурний, загальнонауковий, професійно-теоретичний, дослідницько-методологічний та інформаційно-технологічний контексти професійної діяльності майбутніх соціальних працівників, які, інтегруючись в єдине ціле, забезпечують формування готовності до практичної соціальної роботи, здатність до міждисциплінарного мислення, критичної рефлексії та адаптивності. Контент-аналіз зарубіжних і вітчизняних практик фундаменталізації професійної підготовки соціальних працівників у сучасному освітньому просторі закладів вищої освіти знайшов відображення у конкретизації її ключових методичних орієнтирів, які визначаються поєднанням академічності, практико-орієнтованості та міждисциплінарності, що забезпечують цілісність, глибину й результативність освітнього процесу. Академічність передбачає опору на науково обґрунтовану систему знань, розвиток методологічної культури фахівця; практико-орієнтованість забезпечує інтеграцію теоретичних положень із професійною діяльністю через систему стажувань і супервізії; міждисциплінарність формує здатність до комплексного аналізу соціальних явищ та інтеграції знань із суміжних галузей. Урахування сутності та специфіки соціальної роботи на актуальному етапі розвитку суспільства спрямувало до конкретизації сутності і змісту компонентів готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності, критеріїв, визначено їх показники за чотирма рівнями: високим, достатнім, середнім і низьким. Сформульовано поняття «організаційно-педагогічні умови» як системи внутрішніх і зовнішніх чинників, що забезпечують

ефективну реалізацію моделі фундаментальної підготовки. Виокремлено п'ять таких умов: міждисциплінарна інтеграція змісту освіти, методичне забезпечення та супровід викладачів під час реалізації експериментальних педагогічних впливів, упровадження інноваційних педагогічних технологій, організація дослідницької та самостійної діяльності здобувачів, формування мотиваційного й ціннісного освітнього середовища.

Розроблено модель забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти України, що включає *концептуальний, змістовий, методичний і результативний* блоки. Її реалізація корелює з логікою освітнього процесу, що спрямований на розвиток глибоких базових знань, професійних цінностей, універсальних компетентностей і здатності здобувачів спеціальності «Соціальна робота» до критичного осмислення соціальної реальності. Проведений педагогічний експеримент із упровадження запропонованих організаційно-педагогічних умов і моделі забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти засвідчив позитивну динаміку рівнів сформованості готовності здобувачів окресленої спеціальності до професійної діяльності за всіма компонентами та загалом. Педагогічний експеримент розгортався в кілька послідовних етапів. На констатувальному етапі експериментального дослідження (кінець 2023 н.р.) на базі п'яти закладів вищої освіти України проаналізовано вхідний рівень сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. У дослідженні взяли участь 366 здобувачів спеціальності «Соціальна робота», які були поділені на контрольну (n=182) та експериментальну (n=184) групи. У межах формувального етапу педагогічного експерименту, що охоплював два навчальні роки (2023–2025 н.р), здобувачі спеціальності «Соціальна робота» вивчали курси «Методи соціальної роботи», «Менеджмент соціальної роботи», «Соціальне партнерство», «Соціальна робота з різними групами клієнтів» згідно із запропонованими педагогічними впливами на основі використання авторського навчально-методичного забезпечення. Для емпіричного підтвердження ефективності методики реалізації організаційно-педагогічних умов і моделі забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти проведено підсумкові діагностичні зрізи. Це дало змогу встановити відмінності в стані сформованості готовності майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності в ЕГ та КГ після формувального етапу дослідження. Здійснені діагностичні заходи засвідчили позитивну динаміку розвитку всіх структурних компонентів досліджуваної готовності в експериментальній групі (порівняно з контрольною) за всіма критеріями (ціннісно-мотиваційним, когнітивним, діяльнісним і рефлексивно-розвивальним). Здобуті результати, підтверджені статистичним аналізом, засвідчують ефективність запропонованих організаційно-педагогічних умов і моделі забезпечення фундаментальної професійної підготовки майбутніх соціальних працівників і доцільність її впровадження в освітній процес закладів вищої освіти.

Ключові слова: фундаментальна професійна підготовка, соціальна робота, організаційно-педагогічні умови, готовність до професійної діяльності, модель,

здобувачі освіти, міждисциплінарність, майбутні соціальні працівники, критичне мислення, інноваційні технології навчання, самостійна робота, компетентнісний підхід.

Chornoshtan Ye. V. Organizational and pedagogical conditions for ensuring fundamental professional training of social workers in higher education institutions. – Manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences in speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – Rivne State University of the Humanities, Rivne, 2026.

The dissertation proposes a new perspective on addressing the issue of ensuring the fundamental professional training of future social workers. In order to investigate the essence and structure of the category “fundamental professional training” its content was thoroughly examined and systematized. The adaptation of existing scholarly approaches to the research problem made it possible to establish that the key characteristic of fundamental training lies in the higher education system’s orientation toward enabling students majoring in Social Work to acquire profound, universal knowledge and competencies of long-term value, which determine future specialists’ capacity for transformation, adaptation, and mobility under new conditions.

The structure of fundamental training encompasses general cultural, general scientific, professional-theoretical, research-methodological, and information-technological contexts of the professional activity of future social workers. Integrated into a coherent whole, these contexts ensure the formation of readiness for practical social work, the ability for interdisciplinary thinking, critical reflection, and adaptability. A content analysis of foreign and national practices of the fundamentalization of professional training for social workers within the contemporary higher education environment resulted in the specification of its key methodological guidelines. These guidelines are defined by the combination of academic rigor, practice orientation, and interdisciplinarity, which ensure the integrity, depth, and effectiveness of the educational process. Academic orientation presupposes reliance on a scientifically grounded system of knowledge and the development of research thinking and the methodological culture of the specialist. Practice orientation ensures the integration of theoretical provisions with professional activity through a system of internships and supervision. Interdisciplinarity develops the ability to conduct a comprehensive analysis of social phenomena and to integrate knowledge from related fields. Consideration of the essence and specificity of social work at the present stage of societal development led to the clarification of the content and components of readiness of future social workers for professional activity, as well as the definition of corresponding criteria and their indicators across four levels: high, sufficient, satisfactory, and low. The concept of “organizational and pedagogical conditions” is formulated as a system of internal and external factors ensuring the effective implementation of the model of fundamental training. Five such conditions are identified: interdisciplinary integration of educational content; methodological support and guidance for academic staff in implementing experimental pedagogical interventions; introduction of innovative pedagogical technologies; organization of students’ research and independent activities; and the formation of a motivational and value-based educational environment. A model for ensuring the fundamental professional training of future social workers in higher education

institutions of Ukraine has been developed. The model includes conceptual, content, methodological, and result-oriented blocks. Its implementation correlates with the logic of the educational process aimed at developing profound foundational knowledge, professional values, universal competencies, and the ability of students majoring in Social Work to critically comprehend social reality.

The conducted pedagogical experiment on the implementation of the proposed organizational and pedagogical conditions and the model for ensuring the fundamental professional training of future social workers in higher education institutions demonstrated a positive dynamic in the levels of formation of students' readiness for professional activity across all components and overall. The pedagogical experiment was carried out in several successive stages. At the ascertaining stage of the experimental research (end of the 2023 academic year), conducted on the basis of five higher education institutions in Ukraine, the initial level of readiness of future social workers for professional activity was analyzed. The study involved 366 students majoring in Social Work, who were divided into a control group (n = 182) and an experimental group (n = 184). Within the formative stage of the pedagogical experiment, which lasted two academic years (2023–2025), students majoring in Social Work studied the courses Methods of Social Work, Social Work Management, Social Partnership, and Social Work with Different Groups of Clients in accordance with the proposed pedagogical interventions based on the use of the author's educational and methodological support. In order to empirically confirm the effectiveness of the methodology for implementing the organizational and pedagogical conditions and the model for ensuring the fundamental professional training of future social workers in higher education institutions, final diagnostic assessments were conducted. This made it possible to identify differences in the level of readiness of future social workers for professional activity in the experimental and control groups after the formative stage of the study. The diagnostic measures demonstrated a positive dynamic in the development of all structural components of the studied readiness in the experimental group compared with the control group, according to all criteria (value-motivational, cognitive, activity-based, and reflexive-developmental). The obtained results, confirmed by statistical analysis, substantiate the effectiveness of the proposed organizational and pedagogical conditions and the model for ensuring the fundamental professional training of future social workers, as well as the expediency of their implementation in the educational process of higher education institutions.

Keywords: fundamental professional training, social work, organizational and pedagogical conditions, readiness for professional activity, model, students, interdisciplinarity, future social workers, critical thinking, innovative learning technologies, independent work, competency-based approach.